

*Поліщук А. В.,
здобувачка вищої освіти факультету економіки та управління
Науковий керівник: Буняк Н. М.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

В умовах невизначеності, зумовленої швидкими змінами інституційного середовища провадження діяльності, ускладненням логістичних процесів, розірванням зв'язків з окремими постачальниками, руйнуванням транспортної інфраструктури, різким коливанням цін, матеріально-технічне забезпечення є основою життєздатності будь-якого підприємства та важливою передумовою збереження ним ринкових позицій у довгостроковій перспективі. За цих обставин особливої актуальності набуває пошук дієвих управлінських інструментів планування, організування та контролювання потоків сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, необхідних для безперебійного функціонування суб'єкта господарювання та його сталого розвитку.

У теперішніх реаліях управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства зазнає значних трансформацій, перетворюючись із допоміжної технічної функції на важливий фактор підтримки економічної стабільності та адаптації до ринкових умов. Основною його метою є своєчасне, якісне й комплексне забезпечення всіма необхідними видами ресурсів для виконання виробничої програми з мінімальними витратами.

Варто зазначити, що управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства є складним процесом, який охоплює такі етапи, як:

- визначення потреби у сировині, матеріалах, комплектуючих виробках на основі запланованих обсягів виробництва, норм витрат та залишків на складах;
- вибір постачальників, що передбачає моніторинг ринку, пошук і багатокритеріальну оцінку їх надійності, проведення переговорів щодо рівня цін, термінів постачання та якості продукції;
- закупівельна діяльність, яка охоплює юридичне оформлення та укладання договорів, а також узгодження розмірів майбутніх закупівельних партій і фінансових умов взаєморозрахунків;
- транспортування та приймання, що передбачає вибір оптимальних видів транспорту, розробку безпечних маршрутів і фізичну доставку сировини, матеріалів, комплектуючих виробів до місця призначення, вхідний контроль їхніх кількісних та якісних параметрів;
- зберігання (розміщення на складах із дотриманням належних умов) та управління запасами (визначення оптимального їх рівня, організація складського простору й умов зберігання, підтримання залишків на рівні, що гарантує стабільне функціонування);

– розподіл, тобто передача сировини, матеріалів, комплектуючих виробів зі складів безпосередньо у виробництво.

Варто зазначити, що сучасне управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства неможливе без автоматизації. Зокрема, використання систем класу ERP або спеціалізованих модулів SRM дозволяє автоматично прогнозувати потреби в сировині та матеріалах, відстежувати рух вантажів у режимі реального часу, вести електронний документообіг з контрагентами, а також швидко адаптувати ланцюги постачання до змін зовнішнього середовища.

Протягом останніх кількох років відбулися значні трансформації у підходах до управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства. Якщо раніше основним пріоритетом була мінімізація витрат [1], то сьогодні особливої актуальності набуває забезпечення операційної стійкості та гнучкості ланцюгів постачання.

На нашу думку, сучасні виклики, пов'язані з невизначеністю, змушують підприємства переходити до стратегії «синхронізованого управління ланцюгом постачання», яка передбачає налагодження взаємовигідних відносин із постачальниками та іншими контрагентами у ланцюгу постачання для досягнення оптимальної ефективності діяльності та обґрунтування оптимальних обсягів запасів [2, с. 23]. Основна її ідея полягає в тому, щоб замінити прогнозування потреби в сировині, матеріалах, комплектуючих виробів фактичним попитом. Поряд з цим, на наш погляд, доцільним є:

– децентралізація складування, коли замість одного великого центрального складу створюється мережа невеликих хабів, що дозволяє швидше доставляти матеріали на виробничі майданчики;

– диверсифікація, тобто відмова від ексклюзивних контрактів з постачальниками та налагодження взаємовигідних відносин із багатьма з них за принципом 70/30 або 50/50, де замовлення розподіляються між великим постачальником та кількома локальними або іноземними постачальниками;

– збільшення страхових запасів основних позицій сировини, матеріалів та комплектуючих виробів;

– застосування сучасних цифрових інструментів, які дозволяють у режимі реального часу відстежувати рух вантажів та стан залишків на складах.

Отже, лише комплексний підхід до удосконалення управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства дозволить йому не лише виживати в кризових умовах, але й зміцнити свої конкурентні переваги на ринку.

Список використаних джерел

1. Садов'як М. Б. Концептуальні підходи до формування систем управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств. *Академічні візії*. 2024. Вип. 36. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14222393>.

2. Куць Т. В., Кондаревич І. Б. Стратегії оптимізації виробничих запасів, як інструмент ефективного управління. *Молодий вчений*. 2023. № 9(121). С. 22–25. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-5>.